

דף סז

'אמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב, ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כל שכן...'. ואם תאמר הלא אין מזהירים מן הדין? ויש לומר שאיסור 'עשה' אפשר להזהיר מן הדין ורק ב'לאו' אמרו אין מזהירים כשם שאין עונשים מן הדין, וזה דלא כדעת המגיד-משנה.

אבל עדיין אין מיושב כי הלא הוצרך להיכתב בפירוש משום אזהרת ולא יטמאו את מחניהם האמורה לאחר מכן, ואלמלא שזב ומצורע מפורשים בכתוב לא היו למדים איסור זה עליהם. וצריך עיון (עפ"י שער המלך ביאת מקדש ג, א).

לכאורה יש לומר שהיה יכול לכתוב 'וישלחו מן המחנה כל טמא' והרי כל הטמאים בכלל, ומפירוש הכתוב למדו להוסיף מחנה לכל חומר טומאה. ושאמרו 'אמר זב ואל יאמר מצורע' כלומר לכתוב 'וישלחו מן המחנה כל טמא לנפש וכל טמא', והיינו יודעים להוסיף מחנה לכל הטמאים החמורים מטמא מת דהיינו זב ומצורע. ומדוע פירש הכתוב זב ומצורע לחוד – אלא ליתן מחנה נוסף למצורע.

ואם תאמר לפי זה מהו שהקשו 'אדרבה טמא מת חמור... זב חמור...' והלא הקושיא היתה לכתוב 'טמא' סתם – הא לא קשיא, כי אמנם עד שלא ידענו שנתרבו טמא שרץ ושאר טמאים לשילוח, ודאי אי אפשר לכתוב 'טמא' סתם אבל לאחר שתרץ שנתרבו כולם, היה לו לכתוב 'טמא' והכל בכלל. [ואמנם לפי השלב הקודם בקושיא שלא נתרבה טמא שרץ, היה יכול להקשות והלא אין מזהירים מן הדין, אלא דעדיפא מיניה פריך].

ובזה מיושב מה שהקשו (ע' דובב מישרים ח"ב כב) כיצד למדו ליתן מחנה נוסף למצורע, הלא הוצרך לכתוב 'צורע' משום אשה המצורעת שאינה פורעת ופורמת ומותרת בתשמיש ואין בה חומר מזב? – ולהאמור ניהא כי עיקר הקושיא שיכתוב 'טמא' סתם, וכולם בכלל זה.

(ע"ב) 'בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין, אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין'. מבואר שטמאי מתים מותרים להיכנס לעזרה כאשר בא הפסח בטומאה. יש אומרים שרק לצורך ההקרבה מותר להם, אבל שלא לצורך אין מסתבר שיכנסו טמאים לעזרה (עפ"י פירוש רדב"ז ביאת מקדש ד, יב).

ויש אומרים שבקרבן פסח בלבד מותר להם להיכנס אפילו שלא לצורך, שהרי הצריכה התורה שיהיו הבעלים נמצאים בעזרה בשעת הקרבת הפסח כפי ששנינו שהפסח נשחט בשלש כתות, משא"כ בשאר קרבנות (עפ"י מקדש דוד קדשים ה, ה. ועוזו"א זבחים ד, יד).

ויש מי שכתב להתיר אף בשאר קרבנות הבאים בטומאה לפי הדעה שטמא מת אינו משלח קרבנותיו, שמכך שהתירה התורה להקריב קרבנם הרי שהותרה כניסתם לעזרה, שאם אסור להם להיכנס הלא אין ראויים לשלח קרבנם (עפ"י אבן האזל סוף הל' ביאת מקדש בהשטמה לפ"ד הי"ב. וע"ע בספר אמת ליעקב).

'בעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות'. ואם תאמר, כיצד היו הלויים עם נשותיהם במדבר? צריך לומר שהלויים השומרים את משמרת הקודש היו סמוכים סביב המשכן, ואילו אהליהם ונשיהם וטפם חונים סביבותיהם, לפני מחנה ישראל [ולכן היה מרחק מיל בין מחנה לוויה למחנה ישראל, כמובא במדרש (במדבר רבה ב, ח) – כי שם היו אהלי הלויים], ובאזור זה מותרים בתשמיש (עפ"י משך חכמה ריש במדבר. ע"ש באור דקדוקי המקראות לפי הסבר זה. וע"ע תשובת רשב"ץ ח"ג קלז).

*

מתים ואל יאמר זבים ומצורעים החמורים, אלא יש לך שעה שזבים ומצורעים נשלחים ולא טמאי מתים – בפסח הבא בטומאה. אביי דרש מהמקרא הראשון, ומיתור איש איש כי יהיה טמא לנפש. [אין ללמוד פסח מתמיד בקל וחומר או במה מצינו, וכן לא להפך – כי מה לתמיד שכן תדיר וכליל, ומה לפסח שכן עגוש עליו כרת].

א. פסח הבא בטומאה הוא בין כשהכהנים או כלי השרת טמאים בין כשהכהנים טהורים ורוב הקהל טמאים. אבל תמיד אינו בא בטומאה כאשר הציבור טמאים, שהרי טומאת הציבור אינה גורעת כלום בהקרבת הקרבן (ע' חזון איש זבחים ד, יד).

ב. ישנם תנאים הדורשים ממשמעות במועדו – אפילו בשבת, אפילו בטומאה (תוס' עפ"י להלן עז. וכו"ה בספרי (בהעלותך סה) לענין דחיית טומאה. ויש שיישבו בדרכים אחרות את הצרכת שני הלימודים – ע' זבח תודה; פרקי מועדות סוף פרק ו; שבט הלוי ח"א קנז; ברכת מרדכי ח"ב י, ט-י).

ג. טומאת מת [וכן שאר טומאות מגע, למאן דאמר אין שוחטים וזורקים על טמא שרץ (כדלהלן סט. וע' זבחים כב). ויש חולקים. ערמב"ם ק"פ ז, א; סמ"ג עשה רכד; מאירי יומא ו] היא הנדחית מפני הטומאה בפסח ובשאר קרבנות ציבור, אבל לא שאר טומאות היוצאות מן הגוף (איש איש כי יהיה טמא לנפש...; לריש לקיש למדים זאת מחילוק הכתוב את הטמאים; כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש). אף טומאת בועל נדה אינה דוחה את הפסח, כדין הנדה עצמה (עפ"י יומא ו; רמב"ם ק"פ ז, ד).

דף סו

קכב. אלו דברים הוזכרו בסוגיא בגנות היהירות והכעס?

אמר רב יהודה אמר רב: כל המתיהר, אם חכם הוא – חכמתו מסתלקת ממנו... אם נביא הוא – נבואתו מסתלקת ממנו...
ריש לקיש אמר: כל אדם שכועס, אם חכם הוא – חכמתו מסתלקת ממנו... אם נביא הוא – נבואתו מסתלקת ממנו...
אמר רבי מני בר פטיש: כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים – מורידים אותו...

דפים סז – סח

קכג. מהיכן משתלחים הטמאים דלהלן? מה דינם כשנכנסו לפנים ממחיצתם? ואיזה חומר מיוחד יש בכל אחד מהם?

- א. טמא מת / מת עצמו.
- ב. זב.
- ג. מצורע.
- ד. טמא שרץ ושאר טמאי-מגע.
- ה. בעל קרי.
- ו. בועל נדה.